

Lidköping 2020-12-15

YTTRANDE:

Avseende: Boendestöd och införande av avgifter för personer med funktionsnedsättning i Lidköpings kommun.

Om Compassen

Compassen Lidköping startade år 2000 och samlar personer med ADHD, autism och deras anhöriga i Lidköping. Compassen är en helt ideell förening som är politiskt och religiöst obunden och företräder drygt 500 medlemmar.

Bakgrund

Lidköpings kommun har haft ett avgiftsfritt boendestöd utifrån en handikappolitisk princip där människor med funktionsnedsättning inte skall ha merkostnader som följd av sin funktionsnedsättning. Lidköpings kommun är nu beredda att frångå denna princip. Som argument att lägga avgifter på funktionsnedsatta använder Lidköpings kommun principen om likställighet enligt kommunallagens 2 kapitel 3 §.

Avgiften för de funktionsnedsatta beräknas ge Lidköpings kommun en intäkt på några hundratusen kronor om året.

Compassen ger i detta yttrande sina synpunkter och ställer sig frågande om beslutet är taget på saklig grund.

Kort sammanfattning av Compassens yttrande.

- Att ge boendestöd utan avgift för den som är funktionsnedsatt strider **inte** mot likställighetsprincipen.
- Beskrivning av en kommun som har kommit fram till att avgiften strider mot 8 kapitlet 1 § i socialtjänstlagen om att stöd och hjälpinsatser av behandlingskaraktär inte ska medföra kostnadsansvar för personer i missbruk som tar emot boendestöd.
- Beskrivning av en kommun som har valt att gå tillbaka till ett avgiftsfritt boendestöd då personer väljer bort boendestöd som en följd av avgiften.
- Innehållet i begreppen boendestöd och hemtjänst skiljer sig åt.
- Nationell psykiatrisamordning meddelar att insatsen boendestöd inte bör medföra några avgifter för den enskilde.
- Hänvisning till senast tillgängliga forskning om missförhållande som kan uppstå.

Compassen anser att förslaget bör avslås, då det är väl belagt att konsekvenserna för den enskilde kan vara livsavgörande samt att de samhällsekonomiska konsekvenserna för genomförandet av förslaget är omfattande och negativa.

Synpunkter på underlaget

Underlag för beslut till avgift för boendestöd berör våra medlemmar, utifrån denna utgångspunkt ger vi följande synpunkter.

I tjänsteskrivelsen från Lidköpings kommun med Dnr SAN 2020/222 daterad 2020-10-16 kan följande läsas.

”Boendestödsinsatserna är sedan tidigare avgiftsbefriade utifrån ett ställningstagande i vård- och omsorgsnämnden, utifrån en handikappolitisk princip, att den enskilde inte ska ha merkostnader på grund av sitt funktionshinder.”

Compassen anser att det är anmärkningsvärt att Lidköpings kommun väljer att frångå dessa handikappolitiska principer och trots allt vill avgiftsbelägga personer som har en medfödd funktionsnedsättning. Som argument för detta hänvisar man till likställighetsprincipen, trots att en överväldigande majoritet av Sveriges kommuner gjort en annan bedömning. Enligt Socialstyrelsens Rättsavdelning för Socialjuridik strider inte ett avgiftsfritt boendestöd mot likställighetsprincipen.

Vidare kan detta läsas ur tjänsteskrivelsen

”Både boendestöd och hemtjänst får avgiftsbeläggas med stöd av 8 kap. socialtjänstlagen (SoL). Boendestöd med hänvisning till avgifter gällande annan socialtjänst i 8 kap. 2 § punkt 7 SoL.”

Compassen menar att denna hänvisning är en förenkling då det framförs kritik att lägga avgift på boendestöd. Ett konkret exempel på detta är från Mariestad som Lidköpings kommun varit i kontakt med för att inhämta information till sitt beslutsunderlag

Från Mariestads kommun går det att läsa i tjänsteskrivelse med dnr 2018/00004 daterad **2020-04-27**, upprättad av Mariestads socialchef Karin Utbo gällande den avgift som kommunen införde på boendestöd 2018.

”...När beslutet togs förbisågs den regel som finns i 8 kapitlet 1 § socialtjänstlagen om att stöd och hjälpinsatser av behandlingskaraktär inte ska medföra kostnadsansvar för den enskilde....”

2020-09-28 beslutar kommunfullmäktige i Mariestad att ta bort avgifter för boendestöd till personer som har ett missbruk. Observera att beslutet tas innan datering av Lidköpings kommuns tjänsteskrivelse till Social och arbetsmarknadsnämnden. Varför Lidköpings kommunen inte väljer att ta med denna information är minst sagt anmärkningsvärt när man valt att inhämta information från Mariestads kommun.

Inte heller redovisar Lidköpings kommun att flertalet av Sveriges kommuner inte har en avgift på boendestöd. Att över 200 av Sveriges kommuner inte har en avgift ger en tydlig signal att avgift på boendestöd inte kan motiveras med hänvisning till likställighetsprincipen.

Compassen menar att det finns stora riskerna att flera individer avsäger sig stödet om det tillkommer en avgift. Compassen menar också att det finns en stor risk i motivationsarbetet där behövande avstår stöd när det är förenat med en avgift. Dessa risker finns även i Lidköpings kommuns tjänsteskrivelse att läsa.

Från Lidköpings tjänsteskrivelse anges följande:

Konsekvenser för individer som har boendestöd

".....Personer som har boendestöd har ofta psykisk funktionsnedsättning eller psykisk ohälsa, ibland i kombination med missbruk. Personerna kan även ha en intellektuell funktionsnedsättning eller autism. Många är ensamhushåll....."

"... De enheter som idag arbetar med att verkställa boendestöd inom Social Vårld bedömer att en avgift för målgruppen medför en påtaglig risk att enskilda kommer avsäga sig insatsen och försvära motivationsarbetet med enskilda som är i behov av stöd men som av olika skäl tvekar att ta emot. Detta bekräftas även vid kontakt med andra kommuner som infört avgift. Vid kontakt med en kommun av en liknande storlek som Lidköping hade 15 personer avsagt sig stöd efter införande av avgift....."

Men de bästa exemplen får man genom att titta på de kommuner som infört avgift på boendestöd men som sedan har återgått till ett avgiftsfritt stöd.

Så här skriver Tyresö kommun:

De allra flesta betalar ingen avgift för insatsen eftersom de har för låga inkomster och därmed inget avgiftsutrymme. Det har även varit svårt att fastställa avgiftsutrymmet, då det utifrån målgruppens svårigheter har varit svårt att få in fullständiga uppgifter om inkomster och utgifter. Brukare har beviljats boende stödinsatser utan att avgift fastställts då brukarens behov har varit så omfattande att insatsen måste ges trots att avgiftsutrymmet inte kunnat fastställas. Det skapar en osäkerhet hos förvaltningen om hur man ska hantera detta.

Avgiftshanteringen tar dessutom administrations och utredningsresurser i anspråk som inte står i proportion till intäkterna.

Boendestöd fyller också en förebyggande funktion för personer som till följd av psykisk funktionsnedsättning riskerar att förlora sin bostad. Avgiften för boendestöd kan ha en motverkande effekt för socialförvaltningens uppsökande och motiverande arbete och kan därmed komma att medföra merkostnader, till exempel i form av extern köpta boendeplatser.

Förvaltningens bedömning är att avgiftsbeläggningen av boendestöd ger ytterst marginella intäkter till kommunen men kan leda till missförhållande för målgruppen.

Kommunfullmäktige i Tyresö kommun beslutade 2014 att ta bort avgiften för boendestöd.

Från Lidköpings tjänsteskrivelse anges följande:

Frågan om att avgiftsbelägga boendestöd är aktualiserad i samband med organiseringen av den nya sektorn Social Vårld. I den nya sektorn kommer samtliga insatser som syftar till att stödja den enskilde i hemmet, som boendestöd och hemtjänst, vara organiserade inom samma område och under samma områdeschef. Idag är hemtjänst avgiftsbelagt men inte boendestöd.

Social- och arbetsmarknadsnämnden föreslår kommunfullmäktige att avgift för boendestöd ska motsvara avgift för hemtjänst och följa samma anvisningar.

Compassen tycker det är anmärkningsvärt att Lidköpings kommun menar att boendestöd skall motsvara avgift för hemtjänst och följa samma anvisningar när insatserna skiljer sig åt. Socialstyrelsen beskriver detta i sin termbank.

Innehållet i begreppen boendestöd och hemtjänst skiljer sig åt:

Term: boendestöd

Definition: bistånd i form av stöd i den dagliga livsföringen riktat till särskilda målgrupper i eget boende

Anmärkning; Till särskilda målgrupper hör bl.a. personer med funktionsnedsättning eller missbruksproblem. Boendestödet anpassas till den enskildes behov av och möjligheter att utveckla ett normalt vardagsliv.

Term: hemtjänst

Definition: bistånd i form av service och personlig omvårdnad i den enskildes bostad eller motsvarande

Anmärkning; Med service avses här t.ex. praktisk hjälp med bostadens skötsel, hjälp med inköp, ärenden på post och bank, tillredning av måltider samt distribution av färdiglagad mat. Med personlig omvårdnad avses här de insatser som därutöver behövs för att tillgodose fysiska, psykiska och sociala behov. Detta kan t.ex. innebära hjälp med att äta och dricka, klä sig och förflytta sig, sköta personlig hygien och i övrigt insatser som behövs för att bryta isolering (t.ex. viss ledsagning) eller för att den enskilde ska känna sig trygg och säker i det egna hemmet (bl.a. genom kvälls- och nattpatrull).

I hemtjänst ingår även avlösning av anhörigvårdare.

Den enskilde kan få hemtjänst även i t.ex. fritidsbostad.

Det finns även ytterligare fakta så som den bedömning Nationell psykiatrisamordning gör (SOU 2006:100) att insatsen boendestöd inte bör medföra några avgifter för den enskilde (Se slutbetänkande, Ambition och ansvar sida 247 punkt 5.1.3.). Därutöver finns det ytterligare underlag och erfarenheter kring konsekvenserna för att avgiftsbelägga boendestödet. I delrapport nr 22 i studien om *boende och boendestödsverksamheter för personer med psykiska funktionshinder* av Margaretha Baig m.fl. beskrivs konsekvenserna ingående. Här nämns att det kontinuerliga stödet till den enskilde upphör. De har inte längre någon att prata med och de blir mer isolerade och ensamma. Personen slutar kanske också med medicinering och den psykiatriska öppenvården får inte signaler om ohälsa i tid. En viktig länk i vårdkedjan försvinner. Till slut blir det nödvändigt med inläggning på psykiatrisk klinik, ibland med stöd av tvångslagstiftning. Konsekvenserna blir inte bara lidande och kränkning utan medför även sociala efterräkningar genom försämrade relationer till anhöriga och grannar och ekonomiska konsekvenser genom obetalda räkningar, eftersatt skötsel av lägenhet osv. Anhöriga belastas och "får ta smällen" och reda upp det som går att åtgärda.

Då dessa fakta inte tas upp i beslutsunderlaget ställer sig Compassen frågande till om man tagit beslutet på saklig grund?

Sammanfattningsvis kan Compassen (precis som en överväldigande majoritet av kommunerna i Sverige) konstatera att det inte går att motivera avgifterna med hänvisning till likställighetsprincipen, då det inte finns stöd för detta. Denna avgift saknar dessutom stöd i Lidköpings kommuns styrning kring handikappolitiken.

Styrelsen Compassen